

FILIP FLORIAN

# Mint minden bagoly

Fordította Demény Péter

BOOKART, 2016



A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:  
Filip Florian: *Toate bufnițele*. Polirom, Iași, 2012.

Fordította *Demény Péter*

Szerkesztette *Lövétei Lászlár László*

A borítót *Luca Florian* rajzainak felhasználásával  
*Részegh Botond* tervezte.

ISBN 978-606-8351-76-6

© Bookart Kiadó, 2016  
Magyar fordítás © Demény Péter, 2016

# I.

Azzal kezdődött, hogy újév után égből pottyant a szerencse. A szó szoros értelmében. Három napig egyfolytában hullott a hó, amíg csak el nem tűnt az utca, el nem tűntek a kerítések, a kocsik olyanokká váltak, mint valami alvó fehér bálnák, a házak meg derékig hóban álltak. Soha olyan hosszú alagutat nem ástam, mint akkor, a hóihar közepén. Dél körül kezdtem el, sietősen, körülbelül húsz perccel azután, hogy anyám, aki úgy bebugyolálta magát, mintha az Északi-sarkon lettünk volna, az ajtó melletti lapátra mutatott, és odatett, hogy a raktárig utat ássak. Talán a kastélyhoz ment, talán a finnyás nők egyikéhez, akiknek folyton fájt a fejük, lassan távolodott, a pelyhek elárasztották a kabátját, mindegyre hátranézett, és megpróbálta megállapítani, vajon dolgozom-e, kicsi volt, picike, kacsázva járt, mint egy pingvin a hosszú jégtáblán, aztán nem látszott többé. Akárhogy is, nem hagytam abba rögtön a lapátolást, ahogy anyám eltűnt a hóbuckák között, hanem csak akkor, amikor elintéztem a dolgokat a mellettünk levő házban lakó lánnyal. Piros pufajkát viselt, arcát két tenyerébe rejtette, könyökét az erkély korlátjához támasztotta, a nevemet nem tudta, csak úgy utánamkiáltott, hallod, srác!, és megkérdezte, miért vagyok olyan balfácán, miért nem kezdek el alagutat ásni. Elismerem, hallgattam, meglazítottam a sálamon

a csomót, nem támadtam meg hógolyókkal, mert féltem, hogy megint betörök egy ablakot, már éppen hozzávágtam volna valami számárságot, amikor hirtelen, még mielőtt ki nyithattam volna a számat, éppen előtte, az az érzés kerített hatalmába, hogy a tincsei, melyek kilógtak a sapkája alól, Zuri bundájának göndör szőrcsomóira emlékeztetnek. Gyakran láttam ezen a héten, a vakációban, mióta Bugiulescunál vendégeskedett, de eddig még nem fordult elő, hogy egyedül legyen, és nem is vettem szemügyre alaposabban. Eléggé magas volt, az orra kissé pisze, felülről beszélt hozzám, hiszen a manzárdban lakott, ahol a szél örvényt kavart a háztetőn. Azt javasolta, ássuk ki együtt az alagutat, egyikünk kezdje meg az egyik végén, a másik a másikon, mindenki haladjon a maga sávján, tanácsok, segítség és szünet nélkül, mire azt válaszoltam, nem vagyok sem vakond, sem giliszta, nem vagyok gyík, nevetett, és azt mondta, egyetlen szót sem szabad szólnunk, amíg csak középen össze nem ér a két ásás, legyünk némák, nekitámaszkodtam az ásó nyelének, megpróbáltam gonosz pofát ölteni, hogy megijesszem, már nem nevetett, de nem is ijedt meg, visszafordult a szobája felé, és azt mondta: és én még valami rendkívülit akartam adni neked... Annyira nekihevültem, éreztem a homlokomon a hideg verejtékcseppeket, arra kértem, jöjjön le, hallottam a hangomat, és nem hittem el, hogy mit hallok, arra kértem, ne haragudjon, hogy döntse el ő, honnan kellene kezdenünk, és amikor megjelent a lépcsőkön egy bádog személtapáttal, a hideg és a meleg egyaránt megenyhült. Kiválasztott magának egy védett helyet, engem öt-hat méterrel lejjebb irányított egy cseresznyeszilvafa mellé, és még ha vörös pufajkája és az én szürke tréningem nem emlékeztet-

tek is a terepszínű egyenruhákra, egy film egyik jelenete jutott eszembe, két katona a norvég télben, akik jelekkel értik meg egymást, miközben egy híd felrobbantását készítik elő. Beszaladtam a konyhába, megkerestem a rozsdás vakolókanalat, mellyel a hamut kapartuk ki a kandallóból, visszatértem vele, a fejem fölött tartottam, mint valami fegyvert, leguggoltam, és egy hosszúkás félkört rajzoltam a hóba, néhányszor megveregettem a félkör közepét, a megfagyott kérget, próbáltam nagy, minél nagyobb darabokat kivájni, és oda dobtam őket, ahová tudtam. Miután a bejárat világosan kirajzolódott, tovább ütöttem a jeget, új rétegekhez jutottam, a hó nem volt pelyhes vagy porhanyós, jól le volt verve, egy ideig sikerült megőriznem a helyzetemet és ugyanazokat a mozdulatokat végezni, de hamarosan térdre kellett ereszkednem, mert a mélyedés egy barlang formáját vette fel, és nem hagyta, hogy másként dolgozzam. Lassan-lassan, mivel ügyeltem, nehogy a boltíves, egy méternél alacsonyabb mennyezet rám zuhanjon, a gödör teljesen elnyelt, a fény elhalványult, különös csend visszhangzott a fülemben, mintha nem is csönd lett volna, a lány ajándékára gondoltam, lehetett egy plüssmaci, egy kulcstartó, egy nápolyi, egy bumeráng, egy lap, bármi. Édesanyámra is gondoltam, arra, mennyire ügyelt, hogy a fásszínhez vezető út mindig el legyen takarítva, és hogy milyen fürkész tekintettel nézett rám a havazásban, de óvakodtam a feltételezésektől, nem érdekelt, mi lesz majd, ha hazajön, egyre csak hódarabokat vagdostam a vakolókanállal, a testem mellé húztam őket, a gödör széléhez, a talpammal arrább rúgtam, és amikor nagyobb mennyiség gyűlt fel mögöttem, kihordtam, nehogy befalazzam magam. Egyszer csak valami keménybe ütköztem, arra gya-

nakodtam, hogy egy nagy kő, meg se tudtam mozdítani, ki-  
ástam körülötte a havat, és a felszínre került egyik lekerekí-  
tett széle, olyan volt, mint a folyóparti kövek, nagy nehezen  
megmoccant, és nyögve kiszedtem. Egy csont volt az, hatal-  
mas csont, egy csülök, mely túlélte a főzéseket. Ahogy ott fe-  
küdtem a hasamon, a kesztyűm csuromvizes, biztos voltam  
benne, hogy Zuri ásta el karácsonykor, amikor evett eleget,  
és már nem akart rágni semmit. Amíg azonban megálltam,  
azt is felfedeztem, hogy nemcsak a kesztyűm volt csurom-  
vizes, hanem én magam is, mintha az esőben álltam vagy  
a gőzfürdőben ültem volna, és nem törődtem volna sem az  
órával, sem az idővel. Úgy leizzadtam, akár egy vontatóló,  
a ruhám összegyűrődött, és több kilóval nehezebb lett, a  
bakancsomban langyosan csordogált valami, ráadásul le-  
hetetlen volt megállapítanom, vajon egy negyedóra telt-e  
el vagy tízszer annyi. Tudtam már, milyen a fáradság íze,  
éreztem a karom, a combom zsibbadásából, nem volt ke-  
serű íz, úgyhogy tovább végeztem a gépies mozdulatokat,  
mint valami gépezet, amely meg-megáll, remeg, de egyál-  
talan nem veszíti el a lendületét. A tárna már hosszabb volt  
négy méternél, kíváncsi voltam, mennyi lehet a lány felől,  
és mennyi választ el bennünket, minden kis neszre hegyez-  
tem a fülem, egyre csak felidéztem az arcát, az első benyo-  
mást, fekete szemek a hópelyhek között, enyhén ívelt szem-  
öldökök, állát a kézfején tartva, mint egy vacogó macska-  
kölyök. Elképzeltem, hogy a kötött gyapjúsapka nélkül bar-  
na tincsei körülfogták volna a vállát, és hamarosan megfe-  
héredett volna. Hirtelen egyfajta félelemmel abban kezd-  
tem reménykedni, a gondolataim összevissza barangoltak,  
hogy az ajándék tulajdonképpen nem egy jelvény, egy ma-

jom, egy zenés kazetta, egy sapka vagy egy pörgettyű lesz. Valami édesebből ábrándoztam, egy simogatásról vagy egy pusziról, és úgy tűnt, közelről, nagyon közelről alig kivehető hangok hallatszanak. Elengedtem a vakolókanalat, az ujjaimmal kezdtem kaparni türelmetlenül, olykor abbahagytam, és minden érzékemmel hallgatóztam, mintha dobhártya nőtt volna a szemhéjaimba, az orrlyukaimba és a pofacsontjaimba. Abban a pillanatban, ahogy az utolsó darab hótábla is lezuhant, amikor az alagút egyik végétől a másikig megnyílt, a homály pedig eloszlott, kiáltani akartam, mert megszűnt a hallgatás ideje, a kiáltás azonban a torkomban maradt. Szemből Zuri, a kutya rontott rám, úgy nyalta az arcom, mint a bolond, és boldogan ugatott. Elkergettem, és könyéken vonszolva magam, úgy ítélt meg, hétnyolcadnyi alagutat kiástam. A leány fent állt az erkélyen, ahonnan egy pusztit küldött. Még csak el sem érte az ajkával az ujjait, csak úgy tett, mintha.

Aztán vízkeresztet megelőzően a szerencse a földből szök-  
kent ki. Este történt, az erdőben, a vízgyűjtő fölött, amikor  
egy fenyőt tövestül kitépett a vihar. A fa olyan fájdalmasat  
nyögött, hogy a roppanás hatására felugrottam a padlóról,  
elhúztam a függönyt, és kinéztem a sötétbe, de nem láttam  
semmit, bár a havazás régen elállt, az égen pedig csak úgy ra-  
gyogtak a csillagok. Az ablaknál sem, amikor először hu-  
nyorítottam, aztán meg kikerekítettem a szemem, és pró-  
báltam úgy nézni, mint egy bagoly, sem a kandallónál,  
amíg törökülésben ültem és krumplit sütöttem parázson,  
sem pedig később az ágyban, amikor próbáltam elaludni és  
megszabadulni apám horkolásától, nem hittem volna, hogy  
a szerencse kiszökkenhet a földből, hirtelen, hogy jó legyen

a múlt, a jelen és a jövő nevében esküszöm mindenre, ami szent, hogy senki nem tudta, nem tudja és nem fogja megtudni, hogy hol a mi tisztásunk, és hogyan sötétedik be ott.

És az est fuvallata szívszorítóan érződött, főleg azért, mert a fák között, melyek ritkulni kezdtek, még mindig némán vonultunk át. Hamar átszeltük a tisztást, és közben nem nyugatra néztünk, a csúcsokon átsikló vörös csíkra, hanem a lombokra, melyek most, szeptemberben, amikor egy újabb vakációból lett por és hamu, sárgásan ragyogtak. Mint mindig, ezúttal is leültünk a tuskókra, és, szintén mint mindig, teát ittunk. Biztos vagyok benne, hogy ha a többi dolog is olyan, mint mindig, ha nem lett volna az az egér a befőttesüvegben, szenvedélyesen elkezdtem volna beszélni arról a lótuszból, mely a Chloé tüdejében kezdett nyílni, az angolnáról, mely a kagylóba jutott a lefolyón keresztül, a szobáról, mely egyre jobban összeszűkült, arról, aki a szívet kitépte, a puskákról, melyek csak úgy kinőttek a földből, az egérről Colin házában, egy olyan egérről, aki különbözött tőlem, és minden egyébről, ami abban a kivételes könyvben történt, amit éppen ő adott kölcsön néhány nappal korábban. Természetesen nem szóltam semmit, Emil meg cigarettázni kezdett, és mint aki pontosan számon tartja, felemelte a kezét, és mutatta a négy ujját, hogy tehát számolja a cigarettát, és nem lépte túl a napi adagját. Amikor végre rávette magát, hogy mondjon valamit, nem sok szót morzsolt szét a foga között, de betűt sem, kinyújtotta a kezét a tisztás közepe felé, és csak annyit mondott suttogva: „kérlek!”. Nem ellenkeztem, és a hátizsákkal a vállamon, miután megköszörültem a torokom, próbáltam egy hosszút kiáltani, sikoltani inkább, dal-



lamosan, hogy közöljem a baglyokkal, megérkeztünk. Ám a sikolyból nem az lett, amit én terveztem, mintha gombóc lett volna a torkomban, úgyhogy megpróbálkoztam még egyszer, aztán még egyszer, vagy tízszer, amíg sikerült valahogy. A bal felőli, déli csúcsról csontig hatoló, mintegy hullámokban érkező huhogás hangzott fel, melyben, mint minden alkalommal, most is magányt és boldogságot, megrendültséget és meghatottságot foszlányait fedeztem fel, de amely akkor az én gyermeki képzeletemben, nem tudom, miért, a tenger hullámvázához is hasonlított. A kezemben szorítottam a hátizsák szíját, és semmi áron nem engedtem el. A szürke bagollyal, akit rég ismertünk, Emil beszélgetett. Nem volt sértődékeny, és biztos vagyok benne, hogy nem várt könyöradományt. A visszaúton, a zöldre és fehérre festett sorompó után, a fürdőmedencénél, amikor már hallatszott a város kutyáinak ugatása, elengedtem az egeret a fűbe, a sötétben, hogy egyszerre legyen az erdőben és a házak mellett, az egércsaládja és az emberek közelében, mert azt hiszem, így szeretne volna.



Annyi év alatt, mióta itt lakom, megtanultam a hangyák programját, szokásaikat és hagyományaikat. Tavasszal érkeznek, március végén vagy április elején, elfoglalják a házat, de nem kaotikusan, dérrel-dúrral, hanem módszeresen és csendben. Előbb a cserkészek jelennek meg, bátrak és gyorsak, apró csápjaik készen állnak arra, hogy bármilyen titkot megtudjanak, érzékeik, ahány csak van nekik, mind felkészültek. Járnak-kelnek, besurrannak mindenüvé, értékes

információkat gyűjtenek össze, térképeket készítenek, és több mint valószínű, hogy mindent jelentenek a szakaszvezetőknek és a királynőnek. Egy idő után, nappal vagy egy körte fényénél előőrsök hada jelenik meg, őket pedig egy egész útnak indult nemzetség követi. Élni a padló alatt élnék, a deszkák és gerendák közötti résekben, vagy a falakban rejtőző lyukakban, a csövek mellett, az elektromos vezetékek mentén vagy a régi csempék mögött. Ritkán költöznek el egyik helyről a másikra, ki tudja, hogy miért, és olyankor libasorban menetelnek, végeérhetetlen, lassú sorokban, mintha a sivatagon kellene átkelniük, vagy csupasz, szárazság és szelek uralta hegyeken. Az idő legnagyobb részében a munkások mindenfelé nyüzsögnek, keresnek, szaglászhatnak, és ilyen-olyan terheket cipelnek, valóságos malomköveket. Barátok vagyunk, én morzsákat, ételmaradékokat hagyok nekik, kanálhegynyi ízt, reszelt sajtot, főtt rizst és kalácsbelet, ők nem csípnek meg, és nem másznak fel az ágyra. A legjobban az édességet szeretik, és gondosan be kell zárnom a cukortartót meg a mézesbödönt. Úgy megőrzíti őket a citrom illata, hogy azon tűnődöm, a hangyák vajon nem Ázsiában születtek-e, a Gangesz partjain, hogy aztán hajóra szálljanak, és meghódítsák a világot a savanyú, sárga gyümölccsel együtt. Emlékszem, gyerekkoromban így csalogatta őket Lili a cernicai házunkban, amikor vékony szódabikarbónával meghintett szeleteket tett a zugokba. Ez a szenvedélyük mintha megvakítaná őket, elvenné az eszüket. Engem pedig arra kényszerít a viselkedésük, hogy amikor vágok egy citromszeletet a teába, jól lefedjem a teáskannát, és az utolsó cseppig megigyam a teát, nehogy berontsanak és megfulladjanak. Heteken keresztül rájuk nyitok, ha a konyhaszekrényben keresek valamit,

vagy a kamra polcain, a fiókokban látom őket, a kagylóban és a kádban, ahová, azt hiszem, a búzló algák és az óceánilat csalogatja őket. Aztán egyik percről a másikra, anélkül, hogy búcsút vennének, eltűnnek, faképnél hagynak. Olykor májusban vész nyomuk, máskor júniusban vagy éppen júliusban. Akárhogy is, miután elmennek, véget ér a hideg esők időszaka, és elfelejthetem a térdfájásokat, a gyógyszereket és a kenőcsöket.

A kérdés, mely annyi ideje furdal, valósággal felemészt, különösen hangzik. Ugyan mi történt volna velem, a napjaimmal, az éjszakáimmal, az életrajzommal és a sorsommal, ha Lia nem ájul el a fűben egy hangyaboly mellett, ha a hangyáknak nem lett volna idejük, hogy felmásszanak a kezére, a nyakára, az arcára és a szemhéjára? Ki tudja, de így, hogy a fekete pontocskák ott nyüzsögtek a fehér bőrén, az élet szépen is csordogált, de meg-megállt azért, sőt inkább folyton beleütközött valamibe, és követhetetlen volt a folyása. Sietve felemeltem, a karomba vettem, aligtíz méternyit vittem, aztán viszont, amilyen puha volt, törékeny kis alvó leány, valami lányok pokrócára, egy kockás pokrócra tettem. És kevesebb mint tíz méter alatt, néhány másodperc leforgása közben észrevettem, amit addig nem, gesztenyeszín haját, mely minden lépésre meglibbent, ívelt szempilláit, apró, finom vonalú fülét, az ajkát, mely az érett szeder színét lopta el, kerek, bársonyos térdeit, blúza kivágásában, a mellén egy anyajegyét, szoknyája ráncait, melyek mint a fűrészfogak, a vonások és a lélegzés valamiféle összhangját, melyek a csöndben, a borús ég alatt szelíd dalhoz hasonlítottak. Ez a dal elandalított. Az ájulás perceiben pedig, amíg nem volt jelen, számomra jelenvalóbb volt, mint korábban

bármikor. Testének melege nem emlékeztetett a nyár melegére, és bár hasogatott a reuma, abban a melegségben elvesztem, az a melegség elolvasztott. Ahogy a karomban vittem, a tenyeremmel szándéktalanul megéreztem a vállak és a combok vonalát, a derekát, azután meg, miután lesepertem róla a hangyákat, elkergettem őket tejfehér bőréről, csodálkozva vettem észre az ujjbegyeimmal, hogy villámgyorsan belészerethetsz valakibe, a logikától és a tájtól teljesen függetlenül. Azon az augusztusi csütörtökön, egy diáktábor felezőidejében, Brassó mellett voltam a Salamon Kövénél, én lecsúsztam, és összeszedtem a karabinereket, a szíjat és a hegymászókötelet, ő pedig csak egy körvonal volt a többi között, az árnyékban, közvetlenül a sziklák alatt. Hirtelen esett össze, mintha csak kiütötték volna, egy fa közelében, valamivel lennebb, mint ahol én voltam. Néhány ugrással mellé értem, megdöbbenett, milyen gyorsan ellepték a hangyák, és amennyire nem lehetett sejteni, hogy mi az ájulása oka, annyira biztosan tudtam, hogy nagyapának igaza volt, amikor azt mondta, hogy semmit nem lehet összehasonlítani egy nő mellével és combjával. A kockás pléden, mely köré egy csomó kíváncsi alak összegyűlt, az a szerencsétlen ötletem támadt, hogy két pofot adjak neki. Lia úgy tért magához, mintha mély álomból ébredne, sűrűn pislogott, szédülten tekintgetett jobbra-balra, fekete mandulavágású szeme volt, de az a mandula forma lassan-lassan keserűbbnek tűnt, mint a mandula íze. És az a két pofon később mindenestül ellenem fordult.



Amilyen bolond vagyok, örülök minden semmiségnek, éppen azon a ködös, komor délutánon mentem fel Emilhez, egy óra sem múlt el azóta, hogy kijöttem a rendőrségtől. Ott, egy alig megvilágított ablaknál kaptam meg első személyi igazolványomat, szériaszámmal, egy csöpp fényképpel, melyen mintha meg lennék ijedve, a család- és keresztnévemet jól láthatóan, teljes egészében nyomtatták rá, nemcsak úgy, hogy Luci, ahogy mindenki nevezett, személyi számmal és tízéves érvényességgel. Az úton a mellényzsebemben tartottam a kis kartonkártyát, de mintha égette vagy szúrta volna a bőrömet, gyakran kivettem, megnéztem, hogy ne érezzem a csípését. Ahogy én mértem az időt, tíz év egy egész életnek tűnt nekem, egy örökkévalóságnak, és a kék vonalak, meg a mód, ahogy ráírták, hogy Románia, nagy betűkkel a trikolor fölé, hát ezek igazán nagyon tetszettek. Anynyira odavoltam, hogy miután megkerültem Rugea nagysága házát, és kettesével véve a fokokat felmentem a szolgálati lépcsőn, erősebben kopogtam, mint máskor.

Bent meleg volt, és anélkül, hogy ránéztem volna a lemez borítójára vagy a lemezjátszóra, felismertem Aznavour hangját, zongorakísérettel énekelt, és hallottam azt is, hogy a szoba másik sarkában ropog a tűz a kandallóban. Emil bő meggy-színű pulóvert viselt, melyet nagyon jól ismertem, és az olvasószemüvege az orrán fityegett. Látogatásaim általában váratlanok voltak, akkor jöttem, amikor kedvem támadt, úgyhogy nem azért vizsgált csodálkozva. A zajos kopogtatásomon kívül kellett lennie még valaminek, talán a különös arckifejezésem hozhatta zavarba, talán valami olyan izgatottság, melyen nem tudtam uralkodni. Hogy őszinte legyek, a személyivel az ingujjamban, amit előkészítettem, hogy egyszercsak

megmutatom neki, lehetetlenség volt nyugodtnak lennem. És amikor lassan előhúztam az ing mandzsettája alól, mikor megfordítottam a tenyeremben, és meglobogtattam a fejem felett, tényleg azt hittem, hogy ezer darabra hullok, és szét-szóródom a padlón, mint egy jégtábla, mely váratlanul elolvad. Érdekes, hogy életben maradtam, egyetlen darab sem tört ki belőlem, és egy magas, sovány férfit láttam, egy őszes, összeborzolt hajú, égőbarna szemű, vastag szemöldökű férfit, arcán a borotva vágta sebbel, aki fulladozott a röhögéstől, összegörnyedt, mint akinek fáj a hasa, kipirosodott, könnyezett, és egyre ütögette a térdét, pedig többször is panaszkodott, hogy fáj. Aztán lassan-lassan helyrejött, megkért, ne haragudjak, azt mondta, olyan színű voltam, mint a sült, elszíntelenedett hal, amely a csorbával tele fazékban lebeg. Egy egészséges kacaj azonban nem ér véget egyik pillanatról a másikra, úgyhogy miközben beszélt, még olykor röviden ki-robbant belőle a nevetés, annak ellenére, hogy igyekezett komolynak látszani, és kérte azt a kis, treff ászhoz vagy káró heteshez hasonló iratot, melyet alig kaptam meg. Egy ideig nem akartam odanyújtani neki, sértődötten álltam, sőt behúztam a dzsekim cipzárját és úgy tettem, mintha el akarnék menni. Sajnos nem sikerült túl jól játszanom a szerepe-met, nem mentem az ajtóhoz, nem nyomtam le a kilincset, mi több, azon vettem észre magam, hogy leülök egy székre, és azt mondom neki, amit mindig, hogy mézzel és citrom-mal innám a teát. Amíg töltött a kannából, Emil figyelme-sen szemügyre vette a személyit, úgy tűnt, mintha sok száz sor lenne összesűrítve azon az apró papírdarabon, számom-ra pedig nem volt világos, hogy a hallgatás igazi hallgatás volt-e, vagy szándékosan óvakodott attól, hogy egy egyedi,

kizárólag hozzám tartozó, tizenhárom számjegyből álló számot felolvasson, melyről általában azt mondta volna, hogy egy idióta pecsét, melyet minden ember homlokára ráírnak. Ahogy ment a konyha felé, a kartoncédulát az íróasztalon hagyta, és az előszobából azt kiáltotta, az asztali lámpa fényénél nézzem meg én is a nagyítóval. Szót fogadtam, de mielőtt megkerestem volna a nagyítót a fiókokban, ahogy közeledtem az íróasztalhoz, észrevettem, hogy fényképek állnak rajta szépen elrendezve, több sor. A fal mellett egy sarokban ott volt az a nagy, kávészínű boríték, melyet még soha nem mertem kinyitni. És egy vagy két perc alatt, amíg ő a teámmal bajlódott, legeltettem a szememet azon az improvizált albumon, ismeretlen embereket, helyeket és díszleteket fedeztem fel, például Emil néhány korábbi, nehezen felismerhető, más életkorból származó alakmását különféle körülmények között. Amikor visszatért a szobába, a lámpaernyő fölé hajolva talált meg, bal kezemben a személyivel, és egy színes fotóval a jobban. Döbbenet álltam ott, mert éppen megállapítottam, milyen megrendítő a hasonlóság közöttem és a bicikliző fiú között, aki széldzsekibe bújt, és nem akart mosolyogni, és valahol a háttérben ott állt az Eiffel-torony.

Azon az októberi estén a fényképekkel az asztalon, Emil megismertetett a családjával, de nem vett el a részletekben és az elágazásokban, nem jutott el leírásokig és portrékig sem. Először is elmagyarázta, hogy a széldzsekis srác, aki tizenötöt töltött, és akinek szintén volt egy francia, nem román személyi száma, az ő egyetlen unokája. Marseille-ben született, nem sokkal azután, hogy anyja, aki alig tartott az egyetem évek felénél, megszökött az országból. Őt is megmutatta egy csomó fekete-fehér képen, csecsemő plüssnyuszival, kis-

lányos felöltővel és főkötővel, aztán copffal, egy csontsovány leány a strandon, egy bretonfrizurás, szandálos kisasszonyka, gimnazista lány a parkban, nő magas sarkú cipőben és rövid szoknyával lelkesen táncol. A színes képeket egytől egyig külföldön kapták lencsevégre, és véleményem szerint mint-ha egy teljesen más személy lett volna rajtuk. Akárhogy is, az ő egyetlen lányáról volt szó, az egyetlen gyermekéről. Abból, amit értettem, és esküszöm, hogy ez szomorúan hangzott, nagyon szomorúan, az derült ki, hogy ők ketten, a nagyapa és az unoka mindössze hatszor találkoztak, és összesen mintegy két hónapot töltöttek együtt. A leghosszabb időszak Párizsban volt, mikor Emilt megműtötték a szívével. Szükségét éreztem, hogy néhány korty teát igyam, hogy megédesítem magam, aztán lecsúsztam az időben, megnéztem a dédnagyapját, a karcsú fiatalembert, bajusza vége a szája sarkában felkunkorodott, oldalán kard, hosszú szárú csizmában, aranyozott vállrojjtal és sujtással, nagyapját és nagyanyját a menyegzőjük délelőttjén, egy ablak mellett, melyen beragyog a nap, kicsivel a balkáni háborúk kitörése előtt, a nagyapja frakkban, a nagyanyja pedig csillogó ruhában, fátyol- és selyemrétegekkel, széles redőkkel, melyek elrejtették az egyik ezüstös cipőt, a szüleit, együtt és külön-külön, gyöngéden, visszafogottan, mindig sötét színű ruhákban. Mások is voltak ott, nem emlékszem már rájuk, de a barátokkal és kollégákkal készült képekről emlékszem egyre, ahol egy építőtelep munkaruhájában vannak egy óriási gát, bizonyára duzzasztógát előtt. Ki tudja, miért, de Emil egész este egyetlen szót sem szólt arról a nőről, aki rengeteg képen megjelent, hol kontyba fűzött, hol kibontott, hol rövidre nyírt hajjal, aki legtöbbször Emil és egy kislány mellett állt.